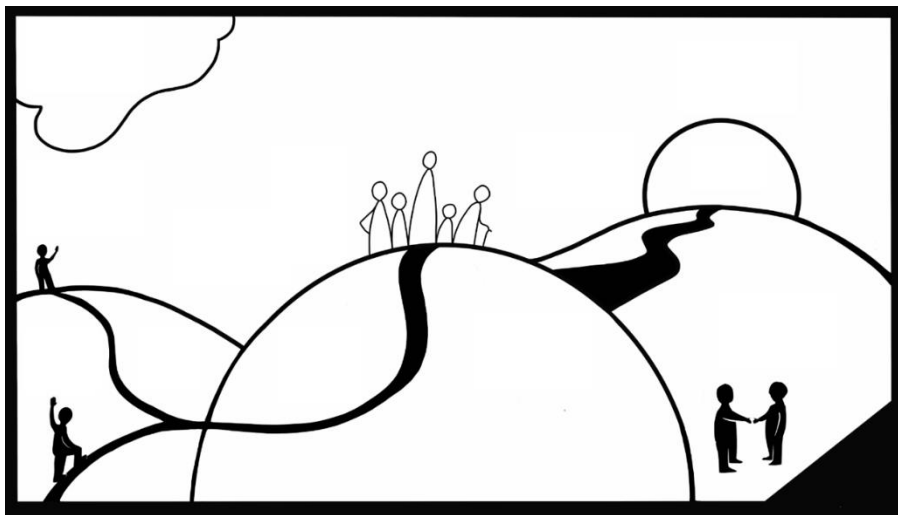

En guide för samverkan med aktörer inom det civila samhället

Illustratör: Maria Richter Simsek

EN GUIDE FÖR SAMVERKAN MED AKTÖRER INOM DET CIVILA SAMHÄLLET

För att möta de komplexa utmaningar samhället står inför idag krävs en god och långsiktig samverkan mellan aktörer inom det offentliga och civila samhället. Det finns många sätt att involvera civilsamhället i de uppdrag och projekt som äger rum. Denna guide avser att lyfta vikten av att tidigt involvera aktörer i civilsamhället och få en ökad kännedom om de förutsättningar varje part har inför eventuell samverkan. Detta för att säkra en god och långsiktig relation.

INLEDNING

Samverkansguiden har tagits fram med bakgrund i det behov som har kartlagts på den regionala utvecklingsavdelning på Region Kronoberg under det utvecklingsarbete som pågick åren 2020–2023. Samverkansguiden är inspirerad av och bygger till stor del på MUCF:s¹ samverkansmodell för offentliga aktörer och civilsamhället. Efter att ha testat att använda samverkansmodellen som ett processtöd inom regionala utvecklingsavdelningen togs en lokalt anpassad version fram.

SYFTE

Denna guide ska fungera som ett stöd när det finns en möjlighet och vilja att involvera aktörer från civilsamhället i det regionala utvecklingsarbetet. Guiden ska bidra till ökad kunskap om civilsamhället, ge nya insikter och inspirera till samverkan med civilsamhället. Guiden är främst tänkt att vara ett internt verktyg

¹ Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor

och som en hjälp för dig som är utvecklingsledare inom regional utveckling.

Intresserad av att veta mer om MUCF:s samverkansmodell?

[Läs mer här!](#)

OM CIVILSAMHÄLLET

Regeringen har definierat det civila samhället som en arena, skild från staten, marknaden och det enskilda hushållet, där människor organiserar sig och agerar tillsammans i gemensamma intressen. I området ingår allt från nätverk, ideella föreningar till registrerade trossamfund med mera.

Det civila samhällets aktörer har flera viktiga funktioner i samhället då de ofta verkar utifrån olika roller. De tre mest framträdande rollerna är; röstbärare och opinionsbildare, service till medlemmarna samt utförare och leverantörer av tjänster.

I rollen som röstbärare ges röst till olika gruppers behov, värderingar och intressen. Denna roll är central för demokratin och aktörerna fungerar som en motvikt till det offentliga. De kan både föra dialog med och kritisera de som besitter makten i en sakfråga. I servicerollen handlar det om att erbjuda verksamhet till organisationens medlemmar eller människor i allmänhet. I servicerollen görs detta ofta utan full ersättning, vilket skiljer denna roll från utförarrollen. I utförarrollen ges aktörer inom civilsamhället ofta full ersättning för att erbjuda en tjänst eller utföra ett uppdrag åt det offentliga.

För civilsamhällets aktörer kan det vara relevant att agera utifrån flera roller, och samverka med det offentliga på olika sätt. Kunskapen om civilsamhällets olika roller bidrar till en förståelse av civilsamhällets förutsättningar som är viktiga för offentliga organisationer att ha med sig vid utvecklingen av samverkansformer.

SEX VÄGLEDANDE PRINCIPER

I den svenska civilsamhällespolitiken finns sex grundläggande principer för relationen mellan det offentliga och det civila samhället. Principerna presenterades i propositionen "En politik för det civila samhället" (prop. 2009/10:55) och följs årligen upp av MUCF. De sex principerna anses viktiga för att skapa en mer jämlik relation mellan det offentliga och civilsamhällets aktörer och är därför vägledande i en samverkan.

De sex grundläggande principerna sammanfattas så här;

1. SJÄLVSTÄNDIGHET OCH OBEROENDE

Organisationer och deras medlemmar ska ha möjlighet att självständigt bedriva sin verksamhet utan obefogad kontroll eller inblandning av offentliga aktörer.

2. DIALOG

Relationen med det civila samhället ska präglas av dialog. Syftet är dels att bredda och fördjupa beslutsunderlag, dels att bidra till ömsesidig förståelse och förtroende.

3. KVALITET

Det finns ett värde i att civilsamhällets aktörer är utförare av välfärdstjänster.

4. LÅNGSIKTIGHET

Stabila förutsättningar är nödvändiga för civilsamhällets existens och verksamhet. Det kan till exempel handla om stabilitet i bidragssystem, rättsliga förutsättningar och de generella villkoren.

5. ÖPPENHET OCH INSYN

Vikten av transparenta beslutsprocesser. När det offentliga präglas av öppenhet och insyn får det civila samhället de förutsättningar som krävs för att de ska kunna vara röstbärare och opinionsbildare.

6. MÅNGFALD

Samhället välkomnar civilsamhället som utförare av välfärdstjänster. Olikheter bland utförare av välfärdstjänster ska ses som en tillgång. Det civila samhället bör i sin tur avspegla och omfatta människor från olika delar av befolkningen och ge goda förutsättningar för människor att engagera sig.

SAMVERKANSGUIDENS UPPBYGGNAD

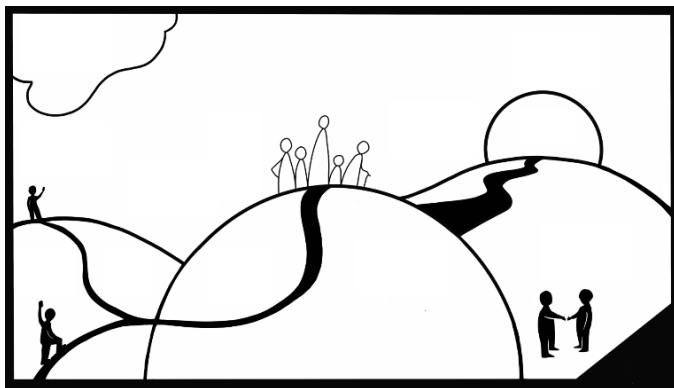
Stödet är uppdelat i fyra olika faser beroende på var i processen aktörerna befinner sig. Det är därför inte nödvändigt att följa fasernas ordning eller att alla faser genomförs.

Varje fas utgår från ett antal reflektionsfrågor som parterna går igenom var för sig eller tillsammans beroende på fas.

Reflektionsfrågorna är avsedda att tydliggöra processen och blir ett stöd för samverkan att utgå från.

Detta stöd kan med fördel vara med under hela samverkansprocessen för att göra det lättare att alltid komma tillbaka till den gemensamma visionen av vad samverkan ska resultera i. Baserat på den regionala utvecklingsavdelningens test av MUCF:s modell har lärdomarna varit att det finns en vinning i att arbeta systematiskt inför en samverkan.

I slutet av dokumentet finns länkar för ökad kunskap om samverkan med civilsamhället, exempel på samverkansformer samt lästips.

DE FYRA OLIKA FASERNA

1. FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR SAMVERKAN

Lärdomar och tidigare erfarenheter

Det inledande arbetet fokuserar på tydliggörandet av förutsättningar och förväntningar från de involverade aktörerna.

2. IDENTIFIERA KÄRNFRÅGAN FÖR SAMVERKAN

Klargöra behovet av samverkan

Det är viktigt att synliggöra för alla parter varför det finns ett behov av samverkan och vad varje part kan bidra med till den utmaning som kräver gemensamma lösningar.

3. SKAPA RELATIONER OCH EN GEMENSAM BILD

Bygga långsiktiga relationer för ökad tillit och fortsatt samverkan

Tillsammans ta fram en gemensam vision för vad samverkan ska uppnå. Genom att tydliggöra förväntningar och öka kunskapen om aktörernas organisationer kan skapandet av relationer leda till ökad tillit av aktörernas kompetens med förhoppning om framtida samarbeten.

4. FÖRVERKLIGA SAMVERKAN

Genomföra och utvärdera aktiviteter samt reflektera över samverkan

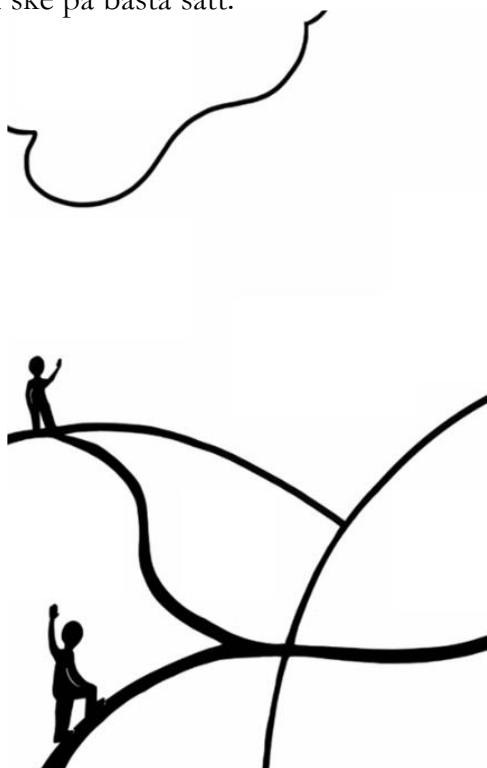
I den sista fasen förverkligas samverkan genom de planerade aktiviteterna. Utvärdering och utveckling av den gemensamma visionen sker med fördel kontinuerligt under processen.

FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR SAMVERKAN

Lärdomar och tidigare erfarenheter

Inledningsvis kan det behöva läggas en del tid på att sätta sig in i förutsättningarna för samverkan. Förarbetet kan handla om att undersöka vilka tidigare erfarenheter av samverkan det finns på regionala utvecklingsavdelningen och vilken målgrupp som ska involveras. Det kan även undersökas om det redan finns kontakter eller om det finns behov av att etablera nya kontakter med föreningar och organisationer.

Genom att identifiera möjligheter och utmaningar för aktörerna i en eventuell samverkan, blir det möjligt att skapa förståelse för hur samverkan kan ske på bästa sätt.

REFLEKTIONSFRÅGOR

Lärdomar och tidigare erfarenheter

Utgå från parternas förutsättningar som offentlig aktör eller civilsamhällesaktör. Fundera över vilket mandat respektive aktör har i frågan, vilka personella resurser finns tillgängliga, finns det ekonomisk ersättning till civilsamhällesorganisationen, vad finns det för tillgänglig kompetens med mera.

- Vad finns det för tidigare erfarenheter av samverkan?
- Vilka lärdomar har dragits och bör tas hänsyn till inför ny samverkan?
- Vilka erfarenheter och lärdomar har andra avdelningar av olika former av samverkan?
- Vilka förutsättningar finns det för samverkan?

Exempelvis har det tagits beslut kring samverkan, vad har parterna för mandat, finns det en budget avsatt, finns det en tidsplan att förhålla sig till m.m

ANTECKNINGAR

IDENTIFIERA KÄRNFRÅGAN FÖR SAMVERKAN

Fokus på en samverkan som gör skillnad

För att bidra till en samverkan som ska verka långsiktigt är det värdefullt att titta på vad är det för utmaning som ska mötas och vilka det är som påverkas av den. Genom att identifiera frågan och förstå vad varje part kan bidra med, kan underlätta att påbörja samverkan.

Vem är det som lyfter problemet; handlar det om generell samverkan, civilsamhället som lyfter en fråga, ett politiskt beslut eller ett behov som identifierats i en specifik målgrupp.

Genom att involvera parter tidigt i processen kan det ge större förtroende och parterna går in i en jämlik relation.

Civilsamhällesaktörer som involveras tidigt i processen kan dela med sig av sin kunskap och erfarenhet och kan påverka under arbetets gång. Det är dessutom viktigt att definiera frågan för att tydliggöra nyttan av samverkan och att alla kan bidra till den.

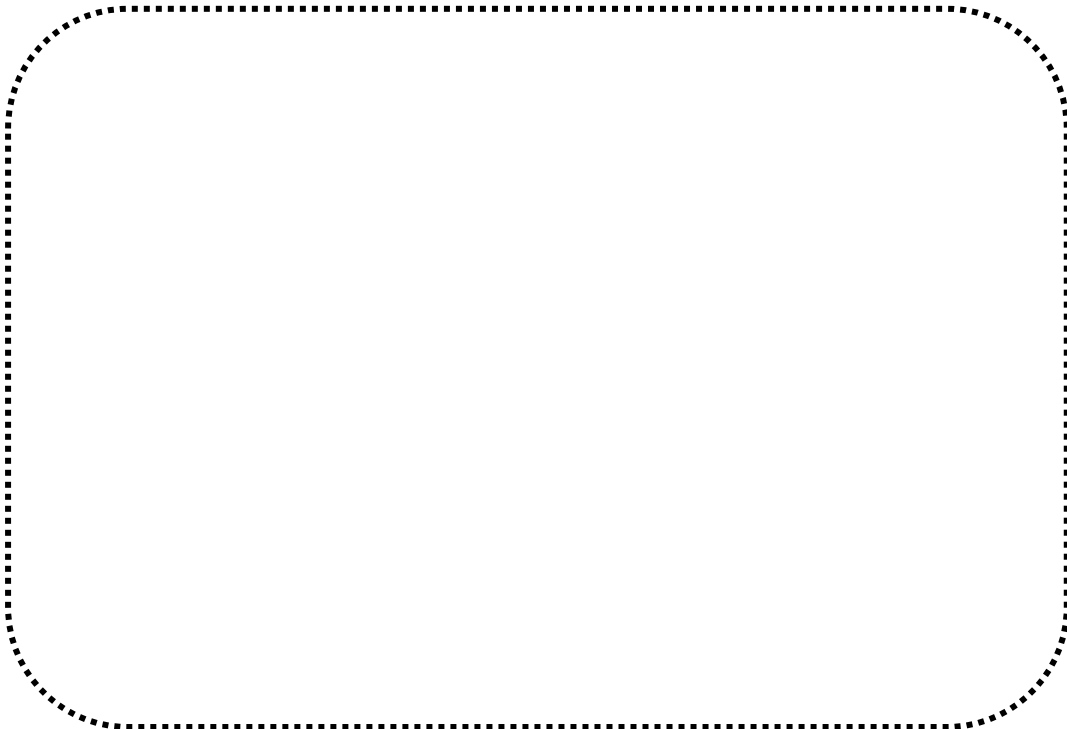

REFLEKTIONSFRÅGOR

Klargöra behovet av samverkan

- Vilken utmaning eller utvecklingsmöjlighet ska samverkan ske kring?
- Vad kan varje enskild aktör bidra med i frågan?
- På vilket sätt bidrar denna samverkan till att möta utmaningen eller utvecklingsmöjligheten?
- För vilken eller vilka målgrupper sker samverkan och hur ska återkoppling ske?
Specificera målgruppen och vem som har kontakt med dem.
- Vilka behov har målgruppen och hur säkerställs det att det är målgruppens grundläggande behov?

ANTECKNINGAR

SKAPA RELATIONER OCH EN GEMENSAM BILD AV SAMVERKAN

Det tar tid att skapa goda relationer

Det är dags att tillsammans ta fram en gemensam vision för vad samverkan ska uppnå. Genom att tydliggöra förväntningar och öka kunskapen om aktörernas organisationer kan skapandet av relationer leda till ökad tillit av aktörernas kompetens med förhoppning om framtida samarbeten.

Det tar tid att hitta rätt samverkanspart, etablera relationer och fortsätta bygga en långsiktig och god relation. Det ökar också förståelsen för att det blir enklare att från början gå igenom respektive parts förutsättningar och förväntningar på samverkan samt vilken roll som parterna bidrar med. Detta för att inte skapa frågor under processen som kunde klargjorts från början.

METOD OCH FÖRUTSÄTTNINGAR

Att utgå från en metod i samarbetet med andra parter kan vara ett bra sätt att komma fram till en gemensam vision av vad samverkan ska leda till. Det är också i detta skede som parterna kan gå igenom det praktiska kring vem som är ansvarig för vad, vilka ekonomiska förutsättningar det finns, hur parter tar sig igenom utmaningar i samarbetet m.m.

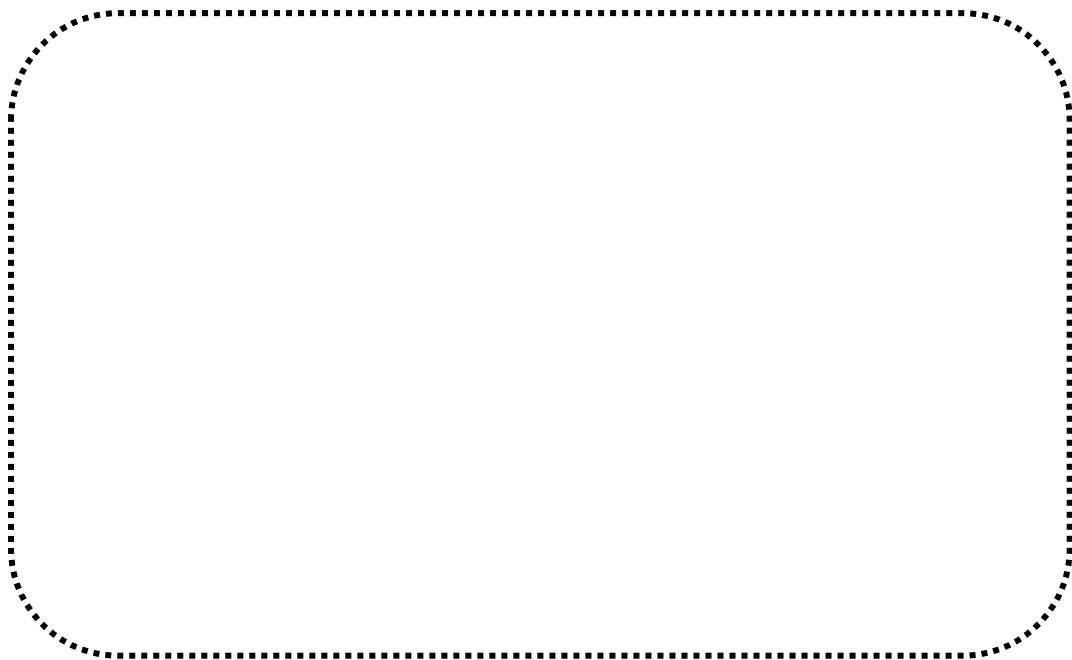

REFLEKTIONSFRÅGOR

Bygga långsiktiga relationer för ökad tillit och fortsatt samverkan.

- Vad är den gemensamma bilden av resultatet? Vad drömmer vi om att vår samverkan ska skapa? Vad är det vi vill förändra för målgruppen?
- Hur ser samverkan ut i praktiken? Vad händer först och sist?
- Fördela ansvaret. Vem äger processen? Vilka är våra roller och vilka resurser och ansvar har varje aktör i samverkan?
- Vad är resultatet. Hur vet vi om vi har lyckats? Konkretisering av resultat. Hur märker varje aktör att vi har lyckats?
- Risker och hinder. Vilka hinder finns det för vår samverkan? Vad kan hindra oss att nå vårt resultat? Hur kan vi hantera och planera för att undvika dem?

ANTECKNINGAR

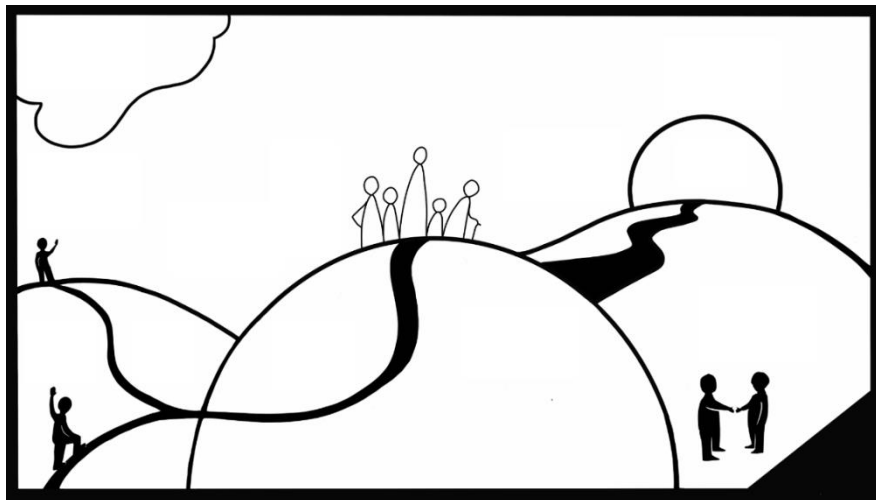

FÖRVERKLIGA SAMVERKAN

Utvärdera och utveckla

Nu börjar samverkan för att nå den gemensamma visionen. Ha en kontinuerlig dialog mellan parterna och stanna gärna upp för att utvärdera. Även här finns det praktiska frågor att ta hänsyn till såsom vem leder, vem dokumenterar, hur återkopplar och kommunicerar parterna under processens gång.

Det är viktigt att i slutet av samverkan ta sig tid för utvärdering. Utvärderingen är värdefull dels för att reflektera kring samverkan och hur varje part har upplevt processen. Samtidigt kan parterna utvärdera hur frågan som samverkan har skett kring har utvecklats. Vad finns det för behov och hur ser förutsättningarna ut för framtida samverkan?

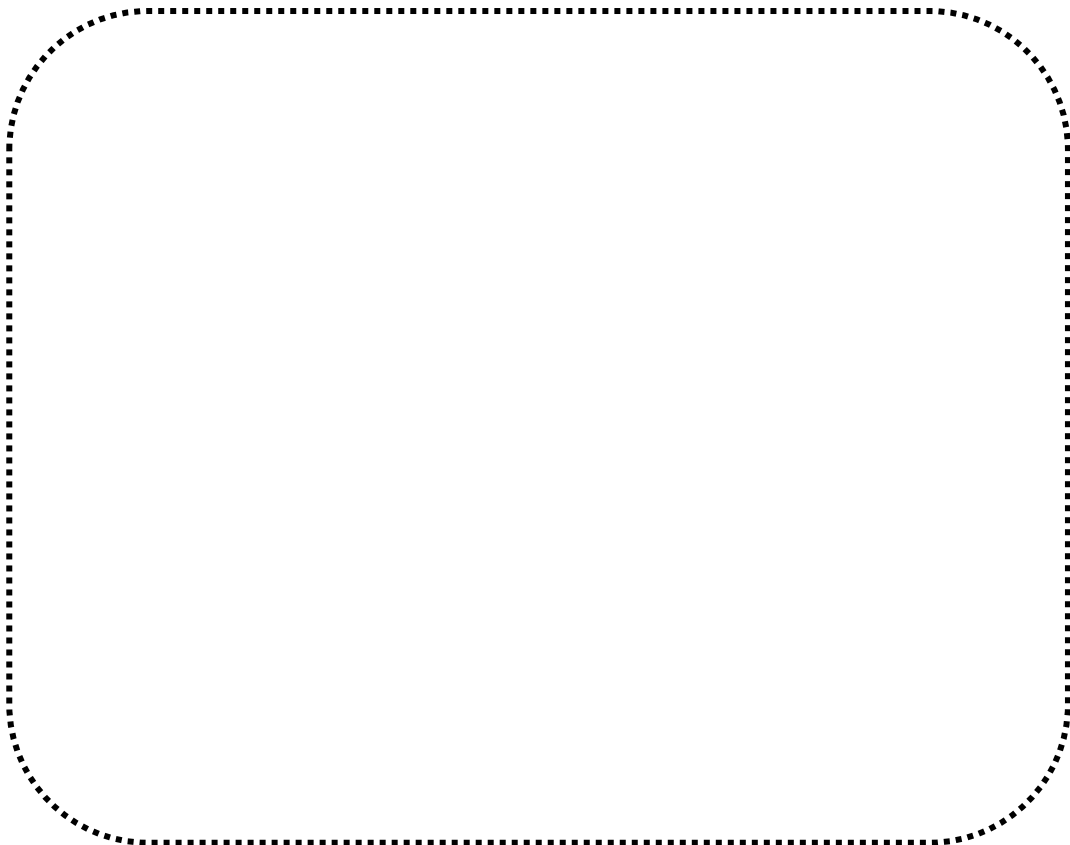

REFLEKTIONSFRÅGOR

Genomföra och utvärdera aktiviteter samt reflektera över samverkan.

- Hur följs arbetet upp inom ramen för samverkan?
- Vad är de praktiska frågorna kopplade till samverkan?
Exempelvis hur sker kommunikationen mellan parter och med målgruppen samt i externa kanaler, mötesformer m.m.
- Hur ska samverkansprocessen utvärderas?
- Vilka lärdomar tas med för framtida samverkansprocesser?

ANTECKNINGAR

LÄS MER

- [Proposition för det civila samhället](#)
- [Palett för ett stärkt civilsamhälle](#) – Betänkande av Utredningen för ett stärkt civilsamhälle
- [Civilsamhällets organisationsformer](#)
- [MUCF:s kunskapsrapporter](#) – Exempelvis rapporter om civila samhällets förutsättningar och villkor, och hur samverkan mellan civilsamhället och Sveriges regioner kan utvecklas.
- [Idéburen sektor i Kronoberg – Kartläggning 2021](#)

KONTAKT MED CIVILSAMHÄLLET

- [Kronoberg tillsammans](#) – Nätverket VÄV Kronoberg tillsammans är en länsövergripande samverkansplattform för civilsamhället, kommunerna, länsstyrelsen och regionen.
- Kommunala föreningssamordnare – kommunernas föreningsregister
- Länsbildningsförbundet och studieförbunden
- Prata med kollegor på regional utveckling!

SAMVERKANSFORMER

- Dialog och samråd – Involvera aktörer från civilsamhället genom att bjuda in till dialog eller samråd.
- Stöd i form av ekonomiskt stöd eller andra insatser/aktiviteter
- [Idéburet offentligt partnerskap \(IOP\)](#) – en modell för samverkan
- Sakråd

VERKTYG

- [Samverkansmodell för offentliga aktörer och civilsamhället](#) - MUCF:s samverkansmodell
- [Koden](#) – MUCF har tagit fram ett verktyg som kan underlätta samverkan, bland annat genom en gemensam terminologi.
- [Dialogguide](#) – exempel och metoder för dialog från SKR
- [Intressentanalys Gröna tråden](#) - Säkerställa att relevanta intressenter får möjlighet att påverka och bidra till arbetet.
- [Tjänstedesign](#) – Få inspiration i samverkansprocessen med innovationsguidens modell och metoder för användardriven innovation
- [Verklighetslabbet](#) – Region Kronobergs arena för användardriven innovation
- [Metodverktyg](#) – stöd vid samråd med civilsamhället inom kultursamverkansmodellen.

Region Kronoberg
351 88 Växjö

www.regionkronoberg.se